

OB ZAKLJUČKU KONFERENCE V BEOGRADU

Poziv velesilam in splošna izjava nevezanih držav

Načelne in stvarne zahteve 25 neblokovskih držav - Nehru in Nkrumah že izročila poziv Hruščevu, naj se sestane s Kennedyjem - Odločna odsodba kolonializma - Popolna solidarnost s Tunizijo in Alžirijo

V sredo se je ob 3. uri zjutraj v Beogradu zaključila konferenca najvišjih predstavnikov 25 nevezanih držav. Za to zborovanje je v svetu vladalo veliko zanimanje, saj se je prvič zgodilo, da so o najbolj perečih mednarodnih vprašanih skupno in izčrpno razpravljali voditelji držav, katerih osnovno načelo njihove zunanje politike je aktivno in miroljubno sožitje. Vzrok tolikšnega zanimanja za to konferenco je treba nadalje pripisati dejstvu, da so tokrat prvič zborovali predstavniki držav, od katerih mnoge še pred nekaj leti sploh niso obstajale kot posebne politične skupnosti, a ki so stopile na svetovno politično pozornico zaradi naglega razpada kolonialnega gospostva, kar je glavna značilnost zgodovinskega razvoja v drugi polovici 20. stoletja.

Beograjska konferenca je končno tudi zato vzbujala pozornost, ker je potekala v dneh izredno hude mednarodne napetosti, katere najvidnejši znak so nove atomske eksplozije v Sovjetski zvezi, katerim bodo sledile, kot napovedujejo, še eksplozije v Ameriki.

25 GOVORNIKOV

Na govorniškem odru v dvorani Zvezne ljudske skupščine je od petka do ponedeljka nastopilo 24 voditeljev posameznih odposlanstev, zadnji dan pa sta se jim pridružila še predsednik in podpredsednik kongoške vlade Adula in Gizenga, ki sta šele nekaj ur prej dospela v jugoslovansko prestolnico.

Prostor nam ne dopušča, da bi se ustavljali pri govorih posameznih državnikov, čeprav so že zato zanimivi, ker je iz njih razvidno, kako sodijo o mednarodnem položaju osebnosti, od katerih je odvisna usoda stotin in stotin milijonov ljudi in ki bodo že v bližnji bodočnosti imeli čedalje večji vpliv tudi na splošni razvoj svetovne politike.

DVE LISTINI

Omejili se bomo zato le na zaključke zborovanja. Predstavniki 25 neblokovskih držav so soglasno odobrili besedilo dveh listin. Prva krajša, poudarja nevarnost nove svetovne vojne in poziva vse države, zlasti Sovjetsko zvezo ter Ameriko, naj se ponovno začno pogajati, da bi dosegle mirno rešitev glavnih sporov in pri tem upoštevale osnovna načela Združenih narodov.

Listina vsebuje še poseben poziv na ameriškega predsednika Kennedyja in sovjetskega predsednika Hruščeva, naj se čimprej

sestane, da bi svetu zagotovila mir. Zborovalci so pooblastili indijskega prvega ministra Nehruja in predsednika republike Gane Nkrumaha, naj ta poziv osebno izročita in obrazložita sovjetskemu voditelju ob svojem obisku v Moskvi. Medtem ko pišemo, se je to že zgodilo, kajti oba državnika sta iz Beograda odšla z letalom naravnost v Sovjetsko zvezo.

Za obisk pri predsedniku Kennedyju so udeleženci konference določili voditelja Indonezije Sukarna in predsednika afriške republike Mali Modiba Keito. Zdi se, da ju bo Kennedy sprejel 12. t. m.

VSEBINA SPLOSNE IZJAVE

Na zborovanju so nadalje odobrili splošno izjavo, imenovano »listino nevezanih držav«, ki načelno in tudi podrobno obravnava sedanji položaj v svetu ter določa smernice bodočega dela in vsebuje nekatere stvarne zahteve nevezanih držav.

V uvodu je med drugim rečeno, da se nevezane države zavedajo, kako današnji »dinamični razvoj in razne oblike socialnih sprememb čestokrat povzročajo spopad med starim družbenim redom, ki je temeljil na nadvladi, in med novimi narodnimi silami, ki se razvijajo, vendar sodijo, da se lahko doseže trajen mir samo, če bo iz spora med

starim in novim redom izšel svet, s katerega bodo popolnoma odstranjeni nadvlada, kolonializem, imperializem in katerakoli nova oblika kolonializma.

»Novi sistem — je rečeno v listini — mora temeljiti na sodelovanju med narodi, na svobodi, enakopravnosti in socialni pravičnosti, ki vodi h blagostanju. Huda nevarnost preti v tem trenutku svetovnemu miru zaradi sporov v Afriki, Aziji, Evropi in Latinski Ameriki; izključiti ni tudi mogoče, da bi nasprotstva med velesilami ne dovedla do svetovnega spopada.

Listina nato poudarja, da se vzroki sporov lahko popolnoma odstranijo samo, če se neha katerakoli oblika kolonialne politike in se sprejme ter se v svetu prične izvajati politika aktivnega in miroljubnega sožitja.

Zato nevezane države ponovno poudarjajo veljavnost izjave o neodvisnosti kolonialnih narodov, ki je bila sprejeta na 15. zasedanju Organizacije združenih narodov. V ta namen zahtevajo, naj takoj prenehajo oboženi nastopi proti kolonialnim narodom, in hkrati poudarjajo upravičenost ter neizbežnost boja alžirskega ljudstva za svobodo, samoodločbo in za neokrnjenost njegovega ozemlja, katere sestavni del je tudi Sahara. Alžircem nadalje zagotavljajo svojo pomoč in podporo.

Predlogi za zagotovitev miru v svetu

Splošna izjava obsoja pravo in hladno vojno ter poudarja, da je obstoj dveh nasprotujočih si taborov vzrok poslabšanja mednarodne napetosti.

Da se prepreči nova svetovna vojna in zagotovi mir, nevezane države predlagajo, naj Organizacija združenih narodov takoj skliče konferenco za razorožitev ali vsaj da zanjo pobudo. Francija naj zapusti tunizijsko ozemlje in naj se prepreči, da bi se v Kongu ponovili tragični dogodki iz lanskega leta. Odstranijo naj se tudi tuja vojaška oporišča s tistih dežel, kjer jih ljudstvo ne mara. Listina v tej zvezi omenja ameriško vojaško oporišče na Kubi, češ da sta zaradi tega prizadeta suverenost in neokrnjenost države. O Kubi je tudi rečeno, da je treba spoštovati njeno pravico, da si sama svobodno določi socialni sistem, kar v ostalem velja za vsako državo.

Udeleženci konference končno izjavljajo, da bi velesile morale podpisati sporazum, po katerem bi bilo prepovedano hraniti in

izdelovati atomsko, bakteriološko in drugo orožje za množično pobijanje in uničevanje.

NEMSKO VPRAŠANJE

O Nemčiji in Berlinu je v listini rečeno, da se prizadete stranke pozivajo, naj se odpovedo uporabi sile pri reševanju spora, kajti ne gre za problem, ki se tiče le določene dežele, temveč lahko postane vzrok in povod za svetovni spopad.

Glede na obnovev atomskih poskusov v Sovjetski zvezi in nato v Ameriki je povsem razumljivo, da so nevezane države posvetile veliko pozornost vprašanju razorožitve. Omenili smo že zahtevo, naj se v ta namen skliče svetovna konferenca.

Na njej bi morali podpisati sporazum o popolni in splošni razorožitvi; pri pogajanjih pa bi morali sodelovati tudi predstavniki neblokovskih držav. Še pred začetkom pogajanj pa bi morali prekiniti vse atomske poskuse.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 10. septembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski samospevi in zborovske skladbe; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Drzni Tinče«, mladinska (Franc Novina - Slavko Rebec), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 14.45 Bojan Adamič in njegov orkester; 17.00 Tvorница sanj, obzornik filmskega sveta; 18.00 Turistični razgledi, 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: »Pisana Loka, črn je Kranj« (Lelja Rehar); 21.30 Soštakovič: Godalni kvartet v A-duru, op. 69; 22.00 Nedelja v športu.

• PONEDELJEK, 12. septembra, ob: 19.00 Baletna glasba — Gordon: The Take's progress, balet; Ta vel: Daphnis in Chloe, baletna suita, št. 2; 19.30 Znanost in tehnika — Franc Orožen: »Arheološka in atomska fizika«; 20.30 Mihail Glinka: »Življenje za carja«, opera v štirih dej. Približno ob 21.15 »Opera, avtor in njegova doba«.

• TOREK, 12. septembra, ob: 18.30 Krstnik-Novak: »Figaro«, scenska glasba za Linhartovo veselo gro »Veseli dan« ali »Matiček se ženil«. Orkester Radiotelevizije Ljubljana vodi Uroš Prevoršek; 19.00 Glasbena skrinjica, oddaja za mladino; 19.30 Življenje in usode — Jože Peterlin: »Frank Buchman, oče moralne obnove človeštva«; 21.00 Alpske legende — Rafko Dolhar: »Podklosterska roža«; 21.30 Pianist Sviatoslav Richter igra skladbe Schuberta, Chopina in Liszta; 22.00 Obris ekspressionistične poezije v nemški književnosti — Janez Hribar: »Theodor Däubler, Paul Zech in Albert Ehrenstein«.

• SREDA, 13. septembra, ob: 19.10 Schubert: Wanderer Fantasie, igra pianist Rodolfo Caporali; 19.30 Zgodovinski sprehodi po tržaških ulicah in trgih: »Trg Svobode in okolica«; 21.00 »Rombino, žalostni klovni«, igra v dveh slikah s predigro (Mirko Zupančič), igrajo člani RO.

• CETRTEK, 14. septembra, ob: 19.00 Kitarist Andres Segovia; 19.30 Na vakance-Beleške študentom na počitnicah; 21.00 Znani dirigenti — Wilhelm Furtwängler — Schumann: Manfred, uvertura op. 115, Smetana: Vltava, simfonična pesnitev, Franck: Simfonija v d-molu, Wagner: Uvertura k operi Mojstri pevci Nürnberški. Približno ob 21.30 Književnost — Martin Jevnikar: »Tretja knjiga Finžgarjevih Izbranih del«. Približno ob 22.30 Umetnost — Aljoša Vesel: »Folkloristika na turinskih razstavi Italija 61«.

• PETEK, 15. septembra, ob: 19.00 Komorni jazz: Ansambla Gerry Mulligan in Charlie Mingus; 19.30 Obletnica tedna — Tone Penko: »Pred 420 leti je umrl Paracelsus«; 21.00 Gospodarstvo in delo; 21.15 Koncert operne glasbe; 22.00 Garibaldinski pisatelj — Jože Seražin: »Anton Giulio Barrillio«.

• SOBOTA, 16. septembra, ob: 14.45 Sestanek z »Zadovoljnimi Kranjci«; 15.30 Tržaški obiski: »Boršt in Ricemanje«; 18.30 Iz del jugoslovanskih skladateljev — Dušan Radič: Sonata lesta za klavir, Sinfonietta; 18.55 Operne uverture in medigre; 19.30 Žena in dom; 20.40 Slovenski oktet; 21.00 »Naš prav«, radijska igra (Ermanno Carzana - Giuseppe De Martino - Maks Šah), igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

10. septembra, nedelja: Nikolaj
11. septembra, ponedeljek: Hijacint, Milan
12. septembra, torek: Ime Marijino
13. septembra, sredo: Notburga, Filip
14. septembra, četrtek: Pov. sv. Križa
15. septembra, petek: Marija sedem žalosti
16. septembra, sobota: Ljudmila

ZA ŠOLNIKE NA TRŽAŠKEM

Solski skrbnik sporoča, da so na sedežu šolskega nadzorništva v ulici Duca D'Aosta 4, od 11. do 12. ure na vpogled lestvice za nastavitve profesorjev srednjih šol s slovenskim učnim jezikom, ki so vpisani v posebni seznam v smislu zakonov z dne 13. 3. 1958, št. 248 in z dne 6. 12. 1960, št. 1511.

Solsko skrbništvo sporoča, da so od 5. septembra dalje izpostavljene na vpogled na šolskem skrbništvu, ulica Duca D'Aosta 4, na šolskem nadzorništvu, ulica Frausin 12 in didaktičnih ravnateljstvih lestvice za časna mesta in suplence na osnovnih šolah s slovenskim učnim jezikom v Trstu za šolsko leto 1961-1962.

Poziv velesilam in splošna izjava nevezanih držav

(Nadaljevanje s 1. strani)

POMOČ NERAZVITIM DEŽELAM

Nevezane države nadalje priporočajo, naj se takoj ustanovi sklad za pomoč gospodarsko zaostalim državam, in zahtevajo, naj se v Varnostni svet Organizacije združenih narodov in v njen Gospodarski ter socialni svet sprejmejo še nekateri novi člani. O glavnem tajništvu OZN je rečeno, naj se okrepi z nekaterimi novimi svetovalci, ki bodo pomagali glavnemu tajniku, da se pravilno in hitro izvajajo sklepi glavne skupščine in drugih organov OZN.

Udeleženci konference so končno izrazili mnenje, da bi na prihodnjem zasedanju glavne skupščine morali sprejeti v OZN tudi komunistično Kitajsko.

To so v glavnem osnovna načela in zahteve, ki jih v današnjem času izredno napetih mednarodnih odnosov postavlja 25 držav s štirih celin. Kot je bilo pričakovati, je z beograjskega zasedanja izšla odločna obsodba

kolonializma, kar v ostalem ni nič čudnega, saj so udeleženci konference bili povečini predstavniki držav, ki so se šele v zadnjih letih otresle kolonialnega jarma. Nič čudnega nadalje ni, če so v Beogradu našli vso razumevanje in podporo tisti narodi Afrike, ki se še borijo za svobodo in neodvisnost. Velik uspeh sta dosegli zlasti Tunizija in Alžirija, prva glede zadeve Bizerte, druga pa zato, ker so nekatere države, med njimi Jugoslavija, tudi pravno priznale njeno začasno vlado.

Konferenca nevezanih držav gotovo pomeni tudi uspeh jugoslovanske zunanje politike, saj se je izkazalo, da uživa Jugoslavija velik ugled pri vseh novih afriških in azijskih državah in da zato more v določeni meri vplivati na potek splošnega svetovnega dogajanja. To pa ni malo, če upoštevamo na skromnost sredstev, s katerimi Jugoslavija razpolaga v primeri z mogočnimi velesilami.

Poslanica Hruščevu

V zvezi s sklepom Sovjetske zveze, da obnovi atomske in jedrske poskuse, in zlasti zato, ker so Sovjeti v zadnjem času razstrelili že tri ali štiri atomske bombe, sta vladi Združenih držav in Velike Britanije poslali sovjetski vladi poslanico, v kateri jo vabita, naj prekine atomske poskuse. Zahodni vladi pričakujeta odgovor do sobote, 9. t. m.

Spričo novih atomskih eksplozij v Sovjetski zvezi pa je Kennedy odredil, naj se tudi v Ameriki obnove atomski poskusi, a le v podzemlju. Doslej Hruščev še ni uradno odgovoril na poslanico dveh zahodnih velesil.

Nemiri v Bizerti

V Bizerti so nastali novi nemiri. Francoski oboroženi oddelki so v spopadu s skupino civilistov ubili štiri Tunizijce, 40 pa ranili. Predsednik Burgiba je iz Beograda brž odletel v Tunis in odpovedal že napovedan razgovor s časnikarji, ki so prisostvovali beograjskemu zasedanju.

Nov vodovod za Trst?

Tržaška občina že dalj časa proučuje načrt, po katerem bi Trst dobil nov vodovod. Vodo bi črpali nekje v spodnji Furlaniji. Boje se namreč, da bi sedanji izvirk v Štivanu ne mogli več nuditi dovolj vode mestu, ki se je v zadnjem času znatno razvilo. Računajo, da bi nove vodovodne naprave stale kakih 5 milijard lir.

Srečni Martin

Neki Martin Kermit v Severni Karolini je imel navado vsako soboto po končanem delu brskati po kupih zemlje, katero so odlagali iz bližnjega rudnika na njegov svet. Dolgo let je zaman brskal, v nedeljo pa se mu je nasmehnila sreča. Našel je dragocen safir, ki tehta nič manj kot 396 gramov; doslej še niso našli tako velikega safirja.

Sreča se pa Martinu še ni ustavila. Še isti dan je izbrskal iz kupa velik, rdeč rubin; ta pa tehta kar 674 gramov. Martin ima sedaj dovolj do konca svojega življenja.

Nova sicilska vlada

Vodstvu sicilske Kršč. demokracije in Italijanske socialistične stranke sta dosegli načelen sporazum, po katerem bi novo deželno vlado sestavljali predstavniki Kršč. demokracije, socialdemokratske, socialistične in republikanske stranke. Ta sklep sedaj proučujejo osrednja vodstva omenjenih organizacij v Rimu.

Proti paralizii

Minister za zdravstvo Giardina je izdal posebno okrožnico, v kateri opozarja na še vedno obstoječo nevarnost otroške paralize. V primeri z lanskim letom je sicer nekoliko ponehala, in sicer za 5,8 odstotka v mesecih od januarja do aprila. Vendar so zdravstveni uradi zabeležili v tisti dobi nad 2000 primerov te nevarne bolezni. Zdaj se je spet pojavila v mnogih krajih v Piemontu in v Severni Italiji. Zato je minister odredil, da se do 21. leta vsi prebivalci brezplačno cepijo proti paralizii. Priporoča pa, naj bi se vsi cepili vsaj do 40 leta.

Apostol miru

Ze nekaj mesecev blodi križem po svetu švicarski državljani Maks Daetwyler. Po ramenih mu padajo dolgi beli lasje, še večja bela brada se mu spušča po prsah kot svetopisemskemu očaku. Samega sebe imenuje »apostol miru«. Kamor pride ta častiljivi romar, ki se preživlja od milodarov, pridiga ljubezen in mir med narodi. Pred kratkim se je izkrcal celo na Kubi. Komaj je začel pridigati o miru, je Castrova policija zaprla dobrega Maksa, češ da je vohun. Po nekaj dneh so ga pa izpustili in mu naročili, naj brž zgine.

PROROVANJE OBČINSKIH ZDRAVNIKOV

Te dni zborujejo v Trstu občinski zdravniki iz vse države. Prisotnih je okrog tisoč zdravnikov, ki razpravljajo o svojih stanovskih vprašanjih.

• V Združenih državah so dosegli televizijsko gostoto od skoraj 90%. V New Yorku ima 94% vseh gospodinjstev televizijski sprejemnik; v Združenih državah je sedaj 47 milijonov 900 tisoč televizijskih naročnikov.

Kmalu se začne šolsko leto

Ta teden se končujejo po vseh šolah jezenski popravni izpiti. Sledijo zopet kratke počitnice do konca meseca, nato pa zopet v šolske klopi k novemu šolskemu letu!

Opozorjamo vse dijake, da traja vpisovanje v srednje in strokovne šole do 15. septembra. Sprejemajo se po novi naredbi do tega dne tudi prošnje za vpis tistih dijakov, ki so izdelali že v juniju. Prepričani smo, da ne bo več slovenske družine v mestu ali na vasi, ki ne bi poslala svojih sinov in hčera v tiste šole, kamor spadajo, namreč v slovenske. Naj ne bo več izgovorov o kakem pritisku ali skrbi za bodočnost. Ponovno smo že opozarjali na dejstvo, da trgovine in podjetja zdaj zelo rada sprejemajo v službo absolvente slovenskih šol prav zato, ker poznajo oba jezika.

Se bolj jalov in celo nesramen je pa izgovor tistih staršev, ki pošiljajo zlasti hčere v italijanske samostanske šole, češ da bodo versko bolj vzgojene. Neka v slovenski tiskana, a strupeno šovinistična agencija, si je drznila v svojem vestniku namigovati, da poučujejo na slovenskih šolah tudi versko mlačni šolniki. Zato naj bi slovenske družine pošiljale otroke v italijanske samostanske šole, da postanejo v narodnem oziru prave ničle, v verskem pa morda hinavci. Tretji opomin pa naj bo zopet naslovljen na tiste starše, ki samo v neki namišljeni gosposčini in napuhu ne pošiljajo otrok v slovenske osnovne in srednje šole.

Od več strani se je že slišala zahteva, naj bi se javno objavila imena takih staršev, ki zanemarjajo sveto dolžnost, vzgojiti svoje otroke v materinem jeziku. Javen seznam takih narodnih propalic bi menda bil prav potreben.

Seveda, kaj pa naj porečemo o tistih slovenskih šolnikih, ki na slovenski šoli odjedajo kruh, lastne otroke pa pošiljajo v italijansko šolo? Naša javnost jih bo sodila in tudi obsodila!

Rjuhe iz papirja

Velika papirnica na Švedskem je začela izdelovati posteljno perilo iz papirja. Ne samo rjuh, ampak tudi pregrinjala in blazinske prevleke; te pripravljajo iz mehkega krep-papirja, ki vzdrži tudi tri mesece. Posteljno perilo iz papirja je zelo primerno zlasti za hotele in bolnišnice, ker se po uporabi lahko zavrže. Cene za eno popolno posteljno opremo so tudi tako nizke, da zadostuje oprema le za enkratno uporabo. Na trg so že vrgli velike množine papirnih rjuh in pregrinjaj po 300 lir.

Motiv s Tržaškega

Uverjeni smo, da bodo ob novem šolskem letu vsi naši starši izvršili svojo dolžnost in da bodo svoje otroke poslali na slovenske šole, kamor spadajo. Tisti, ki do letos niso tega storili, naj pa svoje zmote popravijo!

Pomanjkanje šol

Prosvetni minister Bosco se skoro z vjaško vnemo žene za uresničitev različnih šolskih načrtov, posebno šolskih programov. Skušna uvajati enotno nižjo šolo, odpravljajo in uvaja druge predmete, manjkajo pa osnove za izboljšanje šolstva. Na te je pokazal krščansko demokratiški poslanec La Penna pri razpravi o proračunu ministrstva za javna dela. Poslanec je našteval, da manjka 15.000 prostorov za osnovne šole, 20.000 osnovnih šol je takih, da ni mogoče v njih poučevati, dokler jih do temeljev ne preno-ve. Za srednje šole manjka 8000 učilnic; prav tako na slabem so univerze. Prej je treba šole zgraditi, potem šele pošiljati okrožnice, kako naj se v njih poučuje.

Državna pomoč

Na vprašanja nekaterih poslancev je minister za industrijo in trgovino Colombo odgovoril, koliko denarne pomoči bo za razvoj male in srednje industrije nudila država. Za leto 1961 je vložilo prošnje za državne kredite 2574 podjetij. Medministrski svet

je od zaprosenih 209 milijard odobril 185. Minister je tudi povedal, kako se bodo te milijarde razdelile po posameznih pokrajinah. V Julijski krajini in Furlaniji bo deležnih državnega posojila 97 podjetij, ki bodo prejele tri milijarde in 500 milijonov lir.

NOVO MAMILO

Ameriški zdravniki so iznašli novo mamilno sredstvo, ki ne zapuša nobenih posledic na bolniku, ko se zbudi po operaciji iz omame. Imenuje se G-29 in deluje tako hitro, da bolnik ne občuti niti začetka nar-koze. Ko se zbudi, pa se niti ne zaveda, da so mu vbrizgali uspavalno sredstvo. Pri poskusih so dosegli, da je omamljenec kar sredi stavka zaspal in ko se je po daljšem spanju zopet zbudil, je stavek nadaljeval točno tam, kjer ga je prekinil. Za klepetave ljudi kakor nalašč.

Kino umira

Velikanska tekma je nastala med televizijo in kinom. Prva se vedno bolj uveljavlja po vseh deželah, kino dvorane se pa praznijo. Propadanje kina je najbolj vidno v Franciji. Prejšnji teden so samo v 16. pariškem okraju zaprli tri dvorane, ker se že nekaj dni ni pojavil niti en obiskovalec. V kratkem času nameravajo zapreti še sto drugih dvoran. Podobni primeri se dogajajo tudi v Nemčiji in Angliji. Vzrok pa ni samo naraščanje televizije, ki prodira tudi na deželo, marveč v slabi kakovosti filmov in pa v bajno visokih plačah filmskih zvezdnic in zvezdnikov.

„Vsi pojte rakom žvižgat...“

Odkar je človek uprl svoj pogled v zvezdnato nebo, se je razvila veličastna veda: astronomija. Že duhovi starih Babiloncev in Egipčanov so merili razdalje in pota nebesnih teles v vesoljstvu. Kmalu si bo človek sam upal leteti do njih.

Obenem z znanstveno astronomijo se je razvila tudi lažna znanost — astrologija, ki hoče iz stanja zvezd prorokovati človekovo usodo. Astrologijo in horoskope so poznali že najstarejši narodi. Celo veliki duhovi srednjega veka Albertus Magnus, Paracelsus in Dante se niso mogli izogniti vplivu astrologov, da ne omenjamo srednjeveških vojskovodij in vladarjev, ki so drago plačevali dvorne zvezdoglede, da so jim pred vsakim važnejšim dejanjem prorokovali iz zvezd, ali bo korak uspešen ali ne.

Danes je horoskop prišel še bolj v modo. Veliki in resni časopisi objavljajo horoskope in napovedujejo iz stanja ozvezdij posameznikovo srečo ali nesrečo za naslednji dan. Bralci, tudi taki, ki si posmehujejo zvezdogledom, le na skrivaj pogledajo, kaj pravi horoskop. Odklanjajo čudeže in vse nadnaravno, če pa njih list zapiše v horoskopu »Prišlo bo pismo — Ljubljena oseba misli na vas,« verjamejo bolj sveto, kot da sonce sveti. Če že ne drugače, pa menijo: »Vrag vedi, morda bo pa le res.«

Poglejmo, koliko zrna resnice utegne biti na prorokovanjih iz zvezd. Vzemimo na primer človeka, ki je rojen v znamenju leva (od 23.7 do 22.8) ali kozoroga (od 21.12 do 20.1). V enem listu mu prorokujejo: Dnevi prijetnih presenečenj. Obisk znancev; v drugem listu pa bere: V ljubezenskih zadevah vam ta teden zvezde ne bodo naklo-

njene. Poklicno delo ne bo šlo od rok. Kateremu od obeh protislovnih astrologov naj verjame? Če bi zvezde res vplivale na človekovo usodo, bi pač morala biti oba horoskopa enaka.

Še drugi dokaz o nesmiselnosti horoskopov, zlasti v današnji dobi. Astrolog pravi: Kdor je rojen v tem in tem ozvezdju... Kaj pa je ozvezdje? Nič drugega kot samovoljna človekova domišljija, ki je dala posameznim skupinam zvezd imena kot Veiki voz, Tehtnica, Kozorog, Lev in tako dalje, da se laže orientira na zvezdnem nebu. Iz človekove domišljije naj torej vznikne stvarno dejstvo? Že sama podlaga horoskopov je gola fantazija.

Pa še: koliko ljudi se je rodilo v istem ozvezdju kot na primer Napoleon, Goethe ali Beethoven. Ali so tudi tisti ljudje postali slavni vojskovodje in umetniki, kar bi morali postati, če bi res ista lega zvezd odločala o njih življenjski poti?

Fizikalno gibanje nebesnih teles naj bi torej vplivalo na duševno in biološko dogajanje na zemlji. Tega dejstva pa astrologija še ni podkrepila z nobenim dokazom.

Zato so jo resni duhovi zmeraj obsojali kot lažno znanost. Filozof Schopenhauer je rekel: »Kako domišljav je človek, ki spravlja velikanske krogotake vesoljstva v sklad s svojim ničevim jazom.« Katoliška Cerkev je astrologijo kot tako resno obsodila; zadnjikrat leta 1631.

Kako prav je naš Prešeren ocenil astrologije:

»Vsi pojte rakom žvižgat, lažnivi pratikarji, lažnivi zvezdogledi!«

9 Tržaškega

Kako naj si razlagamo?

Slovenec je dobro znana pripovedka o lisici, ki je sprejela ježa v svojo luknjo. »Ko se jež privadi novemu stanju — pripoveduje Slomšek — se začne stegati in pikati ubogo lisico s svojo igleno kožo. Lisica se umika, dokler more; poslednjič pobegne, jež pa si osvoji vso luknjo.«

Nekaj sličnega grozi menda tudi višji realni gimnaziji v Trstu, kjer je baje med počitnicami gospodar poslopja premaknil na hodniku steno in si kratkoma prisvojil učilnico. Kdorkoli vstopi na višjo realno gimnazijo, se lahko prepriča o neprimernem šolskem posloplju, o ozkih in temnih hodnikih, ki morajo biti v zimskem času ponoči in podnevi razsvetljeni, o premajhnem številu in neprimerni razmestitvi stranišč, o neuporabnih klopeh, o razrvanem podu, ki ob vsakem koraku razglaša in očita odgovornim oblastem zapostavljanje šole, o kurniku podobni sobici, kjer sta dijaška knjižnica in zdravniška soba, o temnih, tesnih in nehigienskih učilnicah, ki bi jih morala zdravstvena oblast tudi po površnem pregledu vsaj delno zapreti, o pomanjkanju šolskih pripomočkov, o vsakovrstnih vonjavah, ki se širijo od sosednih kuhinj in še o marsičem.

Poleg ostalih nedostatkov naj bi torej imela višja realna gimnazija v bodoče en razred s popoldanskim poukom, kajti kljub izpodrivanju zavoda iz zasedenih prostorov ni še menda nihče nastopil proti nezaslišanemu ravnanju. Za enkrat vprašamo šolsko

oblast in vladnega komisarja Palamaro, ali za slovensko šolo ne veljajo obstoječi zakoni?

OBMEJNI PROMET V AVGUSTU

V mesecu avgustu so na vseh tržaških obmejnih prehodih zabeležili občutno povečanje maloobmejnega prometa. Prehodov je bilo skupno 481 tisoč, in sicer kar 32 tisoč več kot lani v istem mesecev. Od tega števila odpade 241 tisoč prehodov na ljudi, bivajoče na Tržaškem ozemlju, 239 tisoč pa na osebe z jugoslovanskega področja. Kot vidimo, je ta mesec s prepustnico prekoračilo mejo več Tržčanov kot Jugoslovancev in ne obratno, kot v ostalih mesecih.

V avgustu je znatno narasel tudi mednarodni promet s potnimi listi. Skupno je bilo 367 tisoč prehodov, in sicer kar 100 tisoč več kot v letošnjem juliju ter 67 tisoč več kot v janskem avgustu. Od potnikov oziroma turistov je bilo največ Nemcev, in sicer 79 tisoč. Za njimi pridejo italijanski državljani (76 tisoč), jugoslovanski (46 tisoč), francoski (42 tisoč), angleški (36 tisoč), švicarski (16 tisoč) in švedski državljani (11 tisoč).

Slivno:

DELA NA GLAVNI CESTI

Mnogi vaščani se sprašujejo, zakaj je podjetje Cesia pričelo urejevati in širiti glavno pot iz Nabrežine v Slivno le od mostu čez avtno cesto do vasi. Na pristojnih mestih so nam pojasnili, da je v načrtu ureditev vse poti, vendar bodo dela izvršili postopno. Najprej bodo dokončali popravila,

ki so zdaj v teku, nato pa bodo uredili še preostali del ceste od mosta do križišča pri Gospodičevi gostilni. Temu je vzrok dejstvo, da so bila denarna sredstva nakazana občini v dveh zaporednih gospodarskih načrtih.

Sempolaj:

KDAJ BODO ZGRADILI LJUDSKO HIŠO?

Precej mesecev je že poteklo, odkar je občinska uprava dala na razpolago Ustanovi za gradnjo ljudskih hiš zemljišče, na katerem bi se morale sezidati stanovanjsko poslopje. V začetku se je zdelo, da se omenjeni ustanovi zelo mudi s pričetkom gradbenih del, a naenkrat je vse zastalo in že dalj časa nihče več ne govori o tej zadevi.

Kar smo napisali, velja tudi za stanovanjsko hišo, ki bi jo morali sezidati v bližini Vižovelj. Več družin v naši okolici se pa živo zanima za to vprašanje, ker potrebuje strehe. Upamo, da bodo te vrstice pomagale spraviti zadevo z mrtve točke, tako da bodo v doglednem času izpolnjene želje vsaj določenega števila stanovanja potrebnih družin.

ČESTITAMO!

Pretekli teden sta si v barkovljanski cerkvi obljubila večno zvestobo g. Aleksander Kosovel iz znane družine prof. Josipa Kosovela iz Trsta in gdč. Marija Grgič iz Padrič. Novemu paru iskreno čestitajo prijatelji in znanci ter mu želijo mnogo sreče na novi življenjski poti. Čestitkam in voščilom se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

Beneška Slovenija

LIJESA

Naša fara bi že pred mesecem dni lahko imela novega župnika, in sicer takšnega, ki bi bil vseh ogromni večini vernikov, ker je iz naših krajev in zato govori naš jezik. Zdaj smo žalostni, ker so cerkvena oblastva prvotno imenovanje preklicala in nam hočejo poslati duhovnika, ki ne razume našega jezika.

Kdo je vsega tega kriv? Zvedeli smo, da se je v zvezi z imenovanjem novega župnika oglasila pri nadškofijski kuriji v Vidmu peščica oseb, ki jih je vodil tajnik tukajšnje demokristjanske stranke. Vprašujemo se, kdo je te ljudi pooblastil, da so govorile v imenu vseh faranov? In še to: ali se namerava demokristjanska stranka spustiti v boj proti Slovincem? To najbrž v zahvalo, ker so mnogi Slovenci volili zanjo. Ali je to krščansko? Kaj naj mislimo o teh ljudeh?

PROMETNA NESREČA

Prejšnji teden so pripeljali v čedadsko bolnišnico tri duhovnike iz Beneške Slovenije, ki so postali žrtev prometne nesreče. Ponesrečenci so gg. Černe iz Laz, Krajnik iz Ažle in Jakulin iz Kravarja. Vzroki nesreče nam niso natančno znani. Vemo le, da so jih našli hudo ranjene na cesti in jih prepeljali v bolnišnico.

Njihovo zdravstveno stanje se je zdaj zboljšalo. Želimo jim, da bi čimprej popolnoma okrevali.

SREDNJE

Prejšnji mesec je smrt obiskala zopet tudi naše vasi. Umrli je naš podžupan Evgen Predan. Mož je učakal komaj 52 let, ko ga je pobrala smrt. Že nekaj mesecev prej se je pritoževal, da mu srce nekoliko nagaja.

Kako se razvija promet v kopenski luki

Še pred nekaj leti so se v določenih gospodarskih tržaških krogih naravnost posmehovali tistemu, ki je napovedoval, da bo pristanišče na Reki v kratkem postalo velik tekmeč s tržaškim. Razvoj pomorske trgovine in pomorskega prevoznitva pa je kmalu dokazal, kako so bile omenjene napovedi utemeljene. Sedaj v Trstu vsi priznavajo, da Reka že tekmuje s tukajšnjo luko.

Kdor zasleduje razvoj te gospodarske panoge, pa lahko ugotovi, da tudi najnovejša jugoslovanska luka v Koprju, ki je sicer še v povojih, lepo napreduje. Iz uradnih podatkov izhaja, da je v prvih 5 mesecih leta 1961 promet v vseh jugoslovanskih lukah znašal 3 milijone 965 tisoč ton, se pravi kakih 250 tisoč ton manj kot v istem razdobju lani. Zanimivo pa je, da se je med vsemi lukami na severnem in srednjem Jadranu do konca letošnjega maja povečal samo promet v Koprju. Medtem ko so lani v tem razdobju imeli 77 tisoč ton prometa, so letos do konca maja zabeležili 105 tisoč, to je 28 tisoč ton več. Do prvih dni avgusta pa je promet dosegel 143 tisoč ton in tako presegel celotno lansko količino.

Koprška luka je seveda še premajhna, da bi se mogla primerjati s Trstom ali Reko. Toda zaradi svoje strukture ima koprška luka vse pogoje, da se razvije in uveljavi.

V tej zvezi je zanimivo, kar je napisal tednik »Slovenski Jadran« z dne 18. avgusta. List med drugim pravi: »V Koprju se pretovarja pretežno kosovno blago in les, to je blago, ki zahteva posebno skladiščno manipulacijo... Organizacija koprške luke sloni prav na principu, da luka ni samo pretovorno mesto, ampak da je treba vnaprej poskrbeti za popolno manipulacijo blaga, preden pride do distribucijskih skladišč, oziroma do potrošnika. Uspešnost tega načela — zaključuje list — je prišla do izraza zlasti pri prometu južnega sadja in banan«, saj je bilo lani v Koprju »pretovorjenih 16 tisoč ton tega blaga, v prvih devetih mesecih letos pa že 23 tisoč ton«, kar predstavlja skoraj celoten uvoz južnega sadja v Jugoslavijo.

Kot smo dejali, je koprška luka še v povojih in je zato vsaka primerjava s Trstom odveč. Ugotoviti pa je vendar treba, da je promet v tržaški luki letos občutno padel. V tržaških javnih skladiščih so namreč v avgustu zabeležili 130 tisoč ton prometa, in sicer kar 42 odstotkov manj kot v istem mesecu lani. V prvih 8 mesecih so javna skladišča imela skupno 1 milijon 400 tisoč ton prometa, medtem ko je v istem razdobju lani bilo 1 milijon 600 tisoč ton. Padec prometa pa je v glavnem posledica manjše manipulacije kosovnega blaga, premoga, železovih rud in žitaric.

POKRAJINSKI ODBOR

Odborniki goriškega pokrajinskega sveta so se po počitnicah lotili dela kar z največjo vnemo. Predvsem so sklenili, da se bodo sestajali na seje kar po dvakrat na teden. Na zadnji seji so sprejeli vrsto sklepov, ki se tičejo cestnih del. Razpravljali so o načrtu cestnih del na odsekih Fara - Gradiška in Fara - Slovrenc pri Moši.

Pokrajinski svet bo moral pa že razpravljati o sestavi upravnega odbora. Nekateri člani so izrazili pomisleke proti postopku izbiranja članov. Ni dvoma, da bi zlasti v sekcijo za odmerjanje lokalnih davščin moral priti tudi kak Slovenec, vsaj kot namestnik. Upravni pokrajinski odbor ima važna področja, kot je na primer reševanje prošenj za obrtnice. Zato menimo, da bi moral tudi kak slovenski zastopnik imeti besedo pri tem odseku. Spominjamo se namreč, da so pri uvodnih sejah vsi svetovalci poudarjali potrebo po složnem delu za skupno korist italijanskih in slovenskih prebivalcev pokrajine. Besedam naj sledijo tudi dejanja!

SOVODNJE

Vsi občinarji, zlasti starši šoloobveznih otrok, so sprejeli z veseljem novico, da bomo morda kmalu dobili novo šolo. Sedanje šolsko poslopje že res ne ustreza več svojemu namenu in dela že s svojo grdo in razpadajočo zunanostjo sramoto za našo občino. Temeljita popravila šole bi požrla skoro toliko denarja, kot če bi se lotili zi-

- Kanalška dolina

Zdravil se je tudi v bolnišnici, a mu ni šlo na bolje. Bil je delaven mož in so mu tudi življenjski naporji spodkopali zdravje. Rajni Predan je užival tudi spoštovanje med vaščani in okoličani. Pogreb je bil prav slovesen. Vsi mu želimo miru in pokoja onkraj groba!

REZIJA

O Rezijski in njeni dolini ob Beli vodi se dosti piše in sliši. O tej mali domačiji in nje prebivalcih so bile napisane knjige. Vsi nas pa gledajo bolj kot kakšno muzejsko čudo, kot deželico gole folklore, kjer se vse samo odeva v narodne noše in pleše domače kolo. Žal je resnica popolnoma drugačna. Izselsjevanje iz Rezijske doline je že tako star pojav, da ga pomnijo že štirje rodovi nazaj. Nekoč so bili naši očetje znani kot brusarji in loncevezi, danes pa je drugače. Hodijo raje daleč v tujino kot zidarji, rudarji ali samo navadni delavci, samo da bi bilo kaj zaslužka za dom. Včasih se pa zgodi, da gre še družina za očetom zdoma. Tako je že dosti hiš popolnoma praznih po naši dolini. Ključ glavnih vrat denejo kar pod lonc iz majarona, pa zbogom! Komur je tujina mila, še gre, marsikdo pa tam omahne.

Tako se je zgodilo 35-letnemu Barbarinu, ki je bil doma od Sv. Jurija. Delal je kot zidar na Bavarskem že tri leta. Tam proti koncu julija je bilo, ko se je naš Odoriko še mudil v družbi s tovariši. Potem pa je zginil in so ga našli utopljenega v bližnji reki. Nihče ne ve, kako je prišlo do nesreče v globoki vodi. Rojaka so pripeljali domov, da bodo vsaj kosti počivale v domači zemlji, kar prijatelju tudi vsi iz srca želimo.

dave nove. Tak račun so naredili tudi naši občinski možje na zadnji seji. Odbor je namreč sklenil, da naprosi vlado za 25 milijonov prispevka, da se začne graditi novo šolsko poslopje. Stalo naj bi nekje nasproti otroškemu vrtcu, vsekakor ob cesti iz zgornje vasi proti cerkvi. Stavba bo imela po sprejetem načrtu pet velikih učilnic s pritliklinami in stanovanje za učitelja.

Občinski odbor je sprejel tudi sklep, naj se naprosi rimska vlada še za podporo ali vsaj za dolgoročno posojilo, ki bi se uporabilo za potrebne poprave na šolah v Gaborjah, na Vrhu in v Rupi. Obstaja upanje, da ne bomo naleteli v Rimu na gluha ušesa

VALERIŠČE

Kar osupli so vsi, ko so zvedeli za žalostno novico, da je umrla Klementina Štekarjeva na Valerišču. Kdo ni poznal tega prikupnega in po naravi prijaznega dekleta, ki je na Štekarjevini predstavljala vzor delavne in marljive hčerke. Menda ni imela daleč naokoli sebi podobne delavne ženske, ki se ni ustrašila poprijeti za moško delo, če je bilo potreba. Gospodična Klementina se je v prejšnjih letih kaj rada pridružila veselim planinskim izletnikom ali pa postrela skupinam goriških planincev, ki so prihajali k Štekarjevini na prvi pomladanski sprehod.

Vsi ti bodo ze'lo pogrešali nasmeh prijazne Klementine.

Sočustvujemo z domačo družino in ji želimo tolažbe v bridki uri. Rajnica naj pa uživa plačilo na onem svetu!

PEČ

Z naše »trdnjave« na skali se daleč naokrog prav lepo vidi. Razgled je res krasen, a v tiste daljave moremo priti le po ovinkih ali po slabih cestah. Že po starem so ljudje hodili v Sovodnje po nekdanji rimski »stradalti«. Malokdo ve, da pomeni ta beseda »strada alta« ali visoka cesta. Ljubitelji starin so ob njej našli že marsikak novec iz rimske dobe; tudi še lani jih je nekdo našel. To je bila starodavna trgovska pot, ki je vodila iz Furlanije čez Sočo, mimo Sovodenj do Peči in nato dalje proti Bukovici. V današnjih časih se tudi poslužujejo te poti, ki ne gre sicer natančno po stari smeri, zlasti tam čez železniško progo. Prav ta je pa največja ovira za promet, če ne omenjamo, da za popravila na stradalti malo skrbijo.

No, zdaj pa pravijo, da bodo popravili cesto ob Vipavi iz Rubij do Peči in jo seve-

Iz Goriške

da tudi razširili. Pečani pa tudi Rupenci bomo prav hvaležni občinskim možem, če nam bodo res uredili to pot.

ZASLUŽEN POKOJ

Kdo ni poznal starega, a vedno mladostnega in nasmejanega dimnikarja Jožeta Sirkka z Livade? Vsako jutro je že zgodaj vrtel svoj železni konjiček v mesto in hitel ometat dimnike in ognjišča, še preden so gospodinje podnetile za kavo. 77-letni dimnikarski mojster je posvetil svojemu ne ravnemu lahkem poklicu 61 let, katerega je začel opravljati kot 16-leten fant. Po opravljenem delu se je prelevil proti večeru v pravega gospoda. S svojo prirojeno hudomušnostjo je znal pripovedovati številne zgodbe iz svojega dolgega življenja, ko je še delal po Hrvaškem in Madžarskem. Leta 1905 se je za stalno naselil v Gorici, kjer je postal kar značilna osebnost po goriških ulicah. Čeprav je pridno delal, poleti in v mrazu, je bil trden kot dren. Z delom svojih rok si je postavil lepo hišo z vrtom, ki ga neguje z nežno skrbjo. Gospod Sirk je tudi načitan človek in vedno pošten ter zaveden Slovenec.

S prvim septembrom se je pa odločil, da si privoščiti zasluženi pokoj po 61 letih neprestanega dela. Vsi znanci mu želijo prav iz srca, da bi ga užival v čvrstem zdravju še dolgo let!

NI POPOLNOMA JASNO

Že nekaj časa so bili goriški poslovni krogi v skrbeh zaradi neprestanih vesti, da bo ukinjena letalska proga Gorica - Rim. Mirenko letališče, ki že tako nima velikega prometa, bi začelo res popolnoma propadati. Nekoliko je te skrbi pregnalo sporočilo obrambnega ministra Andreottija, ki piše županu Poterziu, da »govorice ne ustrezajo resničnosti«. Minister pa dostavlja, da bo letalska prometna proga ime'la drugačen značaj. Vezaia bo samo Gorico z Benetkami, kjer bo zveza s hitrejšimi letali za progo v Rim.

Če se besede pravilno razumejo, bo neposredna proga Gorica - Rim res ukinjena.

VENDAR ENKRAT!

Po goriškem mestu še vedno ne dajo miru mladi ponočnjaki, ki počenjajo za kratek čas vse mogoče vragolije. Teptajo gredice v parkih ali ob cestah, premikajo klopi, najraje pa streljajo s pračami v ulične svetilke. Prejšnji četrtek pa so mestni stražniki le našli gručo takih pobalinov in celo iz boljših rodbin, ki so pobili po mestu za 20.000 lir žarnic okoli ulice Grabizio. Metali so kamenje v luči kar iz avtomobila. Š sreči si je neki mimoidoči zapomnil številko avta in je potepuhe javil policiji. Imela jih je kmalu v pesteh. Najprej so pobje javkali in se opravičevali, nato so pa priznali in odšteli globo. Dobro bi jih bilo tudi malo zašiti, da si bodo vsaj za v bodoče zapomnili, da se ne sme delati škode na javni imovini.

Šolsko obvestilo

Ravnateljstvo nižje srednje (gimnazijne) in strokovne šole v Gorici sporoča, da se vpisovanje v ti dve šoli zaključuje nepreklicno 15. septembra.

Zahvala

Ob bridki izgubi, ki nas je prizadela s smrtjo naše dobre in blage hčerke ter sestre

KLEMENTINE

se zahvalujemo vsem, ki so z nami kakorkoli sočustvovali, zlasti vsem pogrebcom, darovalcem cvetja ter vsem znancem, katere prosimo, naj jo ohranijo v lepem spominu.

Valerišče-Števerjan, 3. sept. 1961

Družina Štekar

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Junaki, paketi ali aktivisti?

V hipu, ko to pišemo, se spreha sovjetski vesoljski letalec Titov po vzhodnem Berlinu, njegov kolega Gagarin pa je pravkar dobil od Nehruja povabilo, naj obišče Indijo, čeprav se je komaj vrnil iz Vzhodne Indije. Zdi se, da se svet trga zanju. Povsod bi radi spoznali vesoljskega junaka, povsod jima bi jima radi priredili triumf in ju slavili, povsod bi jima radi stisnili roko in se fotografirali z njima. Slava filmskih igralcev je kar zbledela ob njima, kakor zbledo zvezde ob blišču umetnih satelitov.

Gagarin in Titov sta junaka novega, »vesoljskega« tipa, prva človeka, ki sta se vzdignila v vesoljski prostor in to je nedvomno nekaj velikega v zgodovini človeštva. Popeljala sta od človeka izdelane mehanizme iznad območje zemeljske težnosti. Toda vprašati se moramo, če nista tudi sama le del mehanizmov. In ko poslušamo njune izjave, ko vidimo, kakšno vlogo so jima namenili in kako sta se v njej znašla, nam je kar nekam tesno pri srcu. Imamo občutek, da sta ta dva zdrava, lepa mlada moža z vsemi svojimi umskimi in telesnimi sposobnostmi samo robota brez lastne volje in veselja do razmišljanja.

Ne moremo si predstavljati, kaj sta razmišljala med poletom v vesolje. Ali res samo o uspehih partije in o veličini Sovjetske zveze, ali ju je obdala kakšna slutnja, da je še kaj večjega od tega? Vsekakor sta se takoj spet spremenila v partijska aktivista, kakor hitro sta se dotaknila tal. Nikdar ne bomo pozabili, kako mučno nam je bilo, ko smo brali o njunih prvih izjavah po pristanku na Zemlji. Človek bi bil lahko pričakoval od njiju kak preprost, iskren izraz veselja ali čudenja, toda ne — najprej sta zapela hvalnico partiji in gospodarjem Sovjetske zveze, in od tedaj vztrajata v vlogi, ki so jima jo naložili. Iz junakov vesolja so napravili čisto navadna režimska aktivista in propagandista. In očitno se v tej vlogi kar dobro počutita.

Pojem junaštva se je začel tako na določenih delih sveta bistveno spreminjati. Doslej je pomenil neko veliko individualno dejanje, porojeno iz človekove proste odločitve ali narekovane od ideje, ki mu je bila draga. Vedno pa je vseboval pojem junaštva tudi nekaj nekonvencionalnega. Junak je bil tisti, ki se je upal upreti kakemu nasilju, pripravljen, da žrtvuje pri tem tudi lastno življenje, ali tisti, ki je napravil res drzno in veliko dejanje v prid sočloveka ali svoje domovine. Toda bistvena je bila pri tem vedno svobodna osebna odločitev.

Danes pa je junak, sodeč po Gagarinu in Titovu, rezultat načrtovanja in tehnike. Treba je le, da ima človek svoje organe v redu, nakar ga kot paket posade v vesoljski izstrelek in ga poženejo v vesoljski prostor, kjer napravi vnaprej preračunano pot in spet pristane, ne da bi moral sam kaj razmišljati, se mučiti z lastno odločitvijo, dvomi in vestjo — nič od vsega tega. Vse tisto, kar je odvisno od njegove lastne duševnosti, mu je prihranjeno, tako da je njegovo junaško dejanje v resnici le rezultat dela sovjetskih inženirjev in industrije. In kot nov uspeh sovjetske znanosti in industrijske proizvodnje ga nato tudi slave, kot vidimo pri Gagarinu in Titovu. To nista individualna junaka — to sta izdelka kolektiva, izdelka znanosti in tehnike. In ker nista osebnosti, ker nimata o vsem, kar se je zgodilo z njima, pravaxprav nikakega lastnega mnenja in se celo dobro zavedata, da sta le partija in

država napravili iz njiju junaka, ju pač ni težko pripraviti do tega, da postaneta aktivista, propagandista partije in vlade in da jima pojeta hvalnice.

Tisto, kar je veljalo nekdanj za junaštvo — da je našel človek pogum, da se je uprl nasilju in konvencionalnosti ter bil pripravljen žrtvovati življenje za pravico do lastnega mnenja in za svobodo svojih bližnjih, velja danes za zločin. Konvencionalnost pa je zadobila gloriolo junaštva.

Ob vsem tem nam misli uhajajo k raznim ljudem sodobnosti, ki so v resnici neskončno več storili za blaginjo človeštva kot Gagarin in Titov in vendar jih nihče ne slavi. Ostali so ob strani, tihi in skromni. Kdo slavi dr. Salka, ki je s svojim cepivom proti otroški paralizi rešil dobesedno stotisočem in morda milijonom otrok zdravje, da bodo lahko postali normalni in srečni ljudje? Ljudje, ki danes do hripavosti kriče »hura« na čast Gagarinu ali Titovu, morda niti ne poznajo Salkovega imena, čeprav jim je morda s svojim cepivom rešil otroka.

Priznati moramo, da nas je strah, da bodo tako industrijsko producirani junaki izpodrinili v oči množic junake poguma, vesti in nekonvencionalnosti, ko bo junak-paket odetgnil vso ljudsko ljubezen in spoštovanje junaku — mučencu.

Kulturna apatija

Kulturna organizacija pri Združenih narodih UNESCO je pripravila pregled o kulturni ravni človeštva. Predvsem je zastavila vprašanje, v kakšni meri se ljudje zanimajo za važne politične dogodke. Anketo je ta organizacija razširila na vse vsaj količkaj razvite države. Na podlagi dobljenih odgovorov je ugotovila, da živi 70% vseh ljudi v popolni nevednosti o velikih političnih dogodkih po svetu. V omenjenem številu pa niso zajeti kaki črnici, ki so komaj sedaj prišli do lastne državne skupnosti, marveč tako imenovani kulturni ljudje. Večina odgovorja, da jih politika ne zanima ali pa, naj se politični voditelji sami lovijo za prazne časti. Zenske se opravičujejo, da je politika za moške, čeprav hočejo imeti pri volitvah svojo besedo.

Splošen vtis pa je, da vlada pri večini ljudi popolna brezbriznost do javnih zadev. »Jejmo, pijmo, veselimo se,« je njih geslo.

UNESCO je uradno ugotovila splošno nepoznanje ali apatijo do javnih vprašanj in do politike še posebej. Bolj zanimivo bi pa bilo ugotoviti vzroke tega duševnega razpoloženja.

Slovinci ljubijo knjige

V Sloveniji imajo zdaj 2209 večjih in manjših knjižnic, ki imajo skupno skoro 4.750.000 knjig, revij in drugih publikacij. Na vsakega Slovenca pridejo povprečno po tri knjige v knjižnicah, medtem ko je jugoslovansko povprečje 1,22 knjige na prebivalca. To pomeni, da pride v ostali Jugoslaviji izven Slovenije komaj po 1 knjiga v knjižnicah na prebivalca. Ne upoštevajoč šolskih knjižnic si izposoja v Sloveniji več kot 200.000 ljudi knjige iz javnih knjižnic. Samo lani so si izposodili nad tri milijone knjig.

Ljudskih knjižnic je 526, ki imajo nad en milijon knjig. Poleg tega je v Sloveniji več kot sto znanstvenih in 130 strokovnih knjižnic. Znanstvene knjižnice imajo nad 2.600.000 knjig oziroma več kot polovico vseh knjig v Sloveniji. Razen Narodne in univerzitetne knjižnice, ki imata nad 800.000 knjig, kar predstavlja največji knjižni sklad v Sloveniji, obstajajo znanstvene knjižnice ne le v študijskih središčih, temveč tudi v industrijskih krajih, kjer so potrebne kot teoretična osnova pri uvajanju modernih metod v proizvodnjo. Velike študijske knjižnice so v Mariboru, Kopru, Celju, Ptujju, Ravnah in še v nekaterih drugih krajih. Mariborska študijska knjižnica ima okrog 100.000 knjig, koprška 78.000, celjska 71.000 itd. Med najbogatejšimi je tudi ptujška študijska knjižnica. Strokovne knjižnice pa so pretežno specializirane za posamezna področja gospodarstva, kulture in družbene dejavnosti. Šibka stran slovenskih knjižnic pa je v tem, da

NAGRADE BENESKEGA FESTIVALA

V nedeljo so podelili nagrade na 22. beneškem mednarodnem filmskem festivalu. Prvo nagrado »Zlatega leva sv. Marka« — je dobil francoski film »Lani v Marienbadu« režiserja Ala na Resnaisa. Film je surrealističen po svoji vsebini in v bistvu ne pove nič, kar so nekateri kritiki tudi poudarili. Mnenja so, da so ga diplomatsko nagradili prav zato. Odlikuje se le po novih tehničnih prijemih.

Kot najboljša igralka sta bila nagrajena s pokali »Volpi« Suzanne Flon za vlogo matere v filmu »Ne ubijaj« in Japonec Toshiro Mifune za igro v filmu »Yojimbo«.

SLOVENSKI OKTET V ITALIJI

Te dni je prisel v Italijo Slovenski oktet iz Ljubljane, ki je nastopil na koncertu na Levant-skem velesejmu v Bariju. Koncert je prenašala italijanska televizija. Slovenski oktet je gostoval letos že v Nemčiji, na Norveškem in Danskem, v jeseni pa bo odpotoval na turnejo po Sovjetski zvezi.

ANGLESKA UMETNICA RAZSTAVLJA V JAKOPIČEVEM PAVILJONU

V Jakopičevem paviljonu v Ljubljani je razstavila nedavno svoja dela angleška slikarka in grafičarka Nora Lavrin. Ta angleška umetnica je že leta 1939 prvič razstavljala v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani. Leta 1955 pa je sodelovala na mednarodni grafični razstavi v Moderni galeriji.

Znana je predvsem po svojih grafičnih listih. Ilustrirala je angleški prevod Cankarjevega »Hlapca Jerneja«, ki ga je prevedel njen mož, znani slavist Janko Lavrin. Ilustrirala je tudi povest Vladimira Levstika »Gadje gnezdo«, in sicer z lesorezi, pa tudi pesmi Mateja Bora.

Nora Lavrin se je posvetila predvsem grafiki. Doslej je ilustrirala nad 20 knjig. Ukvarja pa se tudi z dekoracijo za balete. Kar zadeva slikanje, so zlasti njeni akvareli izredno sveži.

Življenjski opus Nore Lavrinove priča o vsestranski oblikovalni dognanosti.

ZA REŠITEV EGIPČANSKIH SPOMENIKOV

Organizacija UNESCO je tujno apelirala na države članice, naj pomagajo rešiti staro-egiptovske umetnostne zaklade, ki bi se po dograditvi Assuanskega jezga morali potopiti. Države članice pozivajo, naj se obvežejo do 20. oktobra plačati nanje odpadajoče zneske.

KULTURNE VESTI

Filmska družba »20th Century Fox« bo filmala Hemingwayjevo življenje. Podlaga filma bodo kratke zgodbe pesnika o dogodkih v njegovih mlajših letih.

Letošnja proizvodnja italijanske filmske industrije je dosegla rekord. Med 110 projekti, ki so jih začeli izvajati v prvi polovici letošnjega leta, je tudi več koprodukcij.

jim primanjkuje novejših tujih del. V tem pogledu so zelo zaostale, ker zaradi pomanjkanja deviz ne morejo nabavljati tujih knjig. Celotno znanstveniki, n. pr. zgodovinarji, se včasih kar v uvodu svojih razprav opravičujejo, da niso mogli upoštevati najnovejše tuje literature s tistega področja, ker niso mogli priti do njih. Priznati pa je treba, da se slovenski knjižničarji trudijo, kolikor se največ morejo, da bi premostili te težave. Tudi krajevni ljudski odbori precej skrbje za svoje knjižnice.

XII. MEDNARODNI BIZANTOLOSKI KONGRES V JUGOSLAVIJI

bo od 10. do 16. septembra v Ohridu. Udeležilo se ga bo nad 500 delegatov iz 30 evropskih in izven-evropskih držav ter okoli 200 jugoslovanskih bizantologov. Pokroviteljstvo je sprejel predsednik republike Tito.

Na kongresu bodo imeli referate najznamenitejši domači in tuji bizantologi.

V Ohridu bo istočasno tudi edinstvena razstava ikon iz vseh krajev Jugoslavije, zlasti iz Makedonije, ki so nastale med XII. in XVII. stoletjem in katere hranijo razni samostani, cerkve in muzeji.

Priprave za kongres vodi poseben pripravljalni odbor. Tajnik odbora je naš tržaški rojak, docent beograjske univerze prof. Jadran Ferluga, sin odv. dr. Karla Ferluge.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V soboto, 9. septembra, ob 20.30 priredi na dvorišču gostilne Križman v Velikem Repnu

komedijo Branislava Nušića

„Dr.“

Režiser: Adrijan Rustja — Scenograf: Jože Cesar

V nedeljo, 10. septembra, ob 20. uri priredi na dvorišču gostilne Križman v Velikem Repnu

opereto v treh dejanjih Emmericha Kalmana

„Čardaška kneginja“

Režiser: Adrijan Rustja — Scenograf: Jože Cesar

Dirigent: Oskar Kjuder

GOSPODARSTVO

Kakšna bo letošnja trgatav?

Zadnji avgustovi in prvi septembrski vroči dnevi so močno približali dobo trgatav. Že danes je grozdje mnogo bolj sladko, kot je bilo lani ob trgatvi. Ponekod že tržejo zgodnje sorte, predvsem iz rodu šmarnic — samorodnic, kot sta Bacò in Clinton. Vinogradniki se namreč bojijo, da jim ose in tudi čebele izsušijo vse jagode. Splošna trgatava pa se bo pričela okrog 20. septembra, to je kakšen dan prej kot lani.

Kakšna bo trgatava pri nas? Zelo različna. Imamo kraje, kjer ni bila oplojena niti polovica zaroda in se je zato osul. Kjer zarod ni bil toliko na prostem, bo pridelek zelo pičel. Glede sort pa je zelo različno. Na splošno je prav dober laški rizling. Dobro se je ohranila malvazija, vendar ne vse 3 podsorte enako. Tokajec kaže v nekaterih krajih — goriška Brda — prav dobro, a drugod slabo. Rebula je na splošno odpovedala.

Glede na dobroto bo trgatava mnogo boljše kot lani, glede na količino pa bo komaj polovična. Toda tudi tu so velikanske razlike. Kjer ni bilo toče, bo na splošno od 40 do 75% lanskega pridelka. Trgatava kaže bolje na Tržaškem kot na Goriškem in boljše v Furlaniji kot v naših krajih.

Tudi v ostalih pokrajinah Italije bo letošnja trgatava količinsko mnogo slabša od lanske, po dobroti pa mnogo boljše. Na splošno računajo na 80% lanskega pridelka, a mošči bodo kazali vsaj 2% sladkorja več kot lani. V Južni Italiji je trgatava že v teku in grozdje plačujejo po 30 do 40 lir za kg (Lecce). Zaloge lanskega, zlasti šibkega vina, so še znatne. Izjalovilo se je upanje, da se bo pred trgatavo dvignila cena tudi tem vinom, češ da ne bo drugih. Vzrok? Prezgodnja trgatava je preprečila uresničenje teh upov.

Opravila pred trgatavo

Kot vsako leto, tako moramo žal tudi pred letošnjo trgatavo ponoviti, kar bi moralo biti že v krvi vseh naših vinogradnikov.

1. Posoda, ki je služila za napravo raztopine modre galice za škropljenje proti peronospori, naj ne pride v dotik z grozdom, še manj pa z moštom ali pozneje z vinom.

2. Posoda naj ne pušča. Najprej pritegni oziroma nabij obroče, morebitne male luknjice ali špranvice zamaži s sodarskim klemjem (mastic enologico), potem pa naj se posoda napije.

3. Kislo ali plesnivo posodo je treba ozdraviti. Najprej jo je treba očistiti vinskega kamna — grampe, nato nekoliko obdrgniti z jekleno krtačo, nato oprati z mrzlo vodo in končno stresti v sode na vsak hl po 150 do 200 gramov »sanatona« in zliti vrhu po 5 litrov vrele vode na vsaki hl; sod nato zamašimo in valjamo na vse strani, tako da pride raztopina na vse doge. Ko smo to opravili (najmanjši sod valjamo vsaj 1/2 ure) postavimo sod za eno uro na eno dno, potem za 2 uri na drugo. Končno sod spraznimo in ga toliko časa izpiramo z mrzlo vodo, dokler ne priteče iz sode zadnja voda popolnoma čista. »Sanaton« vsebuje aktivni, prosto delujoči kisik, ki pro-

nikne tudi globoko v doge in tam zamori vse življenje, torej tudi glivice kisa in plesni. »Sanaton« je bela luskinasta sol, katero moramo hraniti v zaprtih posodah ali v vrečkah iz najlona.

Če posoda ni močno kisla ali plesniva, ravnamo tako, kot je opisano, le količina sanatona naj bo manjša, a nikdar manj kot 50 gramov na hl. Enako moramo ravnati tudi z vsako sumljivo posodo.

4. Skrbno moramo tudi prečistiti prostore, kjer bomo imeli opravka z grozdom ali z moštom: odstraniti je potrebno pajčevine in smeti, potem pa prostore pobeliti z apnenim beležem in končno razkužiti z gorečim zveplom.

—0—

Sladkanje moštov ali vino s palico

Lansko leto, ko je grozdje slabo dozorelo, je bilo sladkanje mošta koristno in potrebno. V Italiji je za sladkanje moštov dovoljen samo zgoščeni mošt (mosto concentrato), katerega pridobivajo iz pravega grozdnega mošta. Sladkor, ki ga dobimo v trgovini, ni dovoljen za sladkanje mošta, če gre vino v prodajo.

Sladkanje moštov letos ne bo potrebno, ker bo grozdje dovolj sladko. Mnogi pa ne bodo pridelali niti toliko vina, kolikor ga sami porabijo med letom. Zato bi mrasikdo rad pridelal vsaj toliko povečal, da bi zadostovalo za domačo potrebo. To doseže, če moštu dolije vode in doda sladkor. Paziti pa mora, da ne bo tega ponarejenega vina prodajal ali hranil v prostorih, kjer je vino za prodajo.

ŽENA IN DOM

Debelost škoduje zdravju

Večina ljudi je prepričana, da je prekomerno povečanje telesne teže odvisno od nepravilnega delovanja žlez. Znano pa je, da je teža tudi posledica staranja ter posledica sprememb v načinu življenja. Na srečo starejši ljudje nimajo velikega teka, toda kdaj le pojedjo več, kot potrebujejo in prav ta prekomernost hrane se nalaga v telesu kot tolšča. Pri večini ljudi je to manj kot 50 kalorij dnevno, toda letno pomeni že dva in pol kilograma nepotrebne dodatne tolšče. Ta prekomerna hrana povzroča, da postaneš v desetih letih za 15 kg težji. Drugi vzrok je sprememba načina življenja, ker imamo danes pri roki vsemogoče stroje in stanovanja so manjša.

Počasno naraščanje teže je tako običajno, da ga sprejemamo kot neizogiben pojav staranja. Toda vedeti moramo, da je verjetnost smrti pri debelem človeku za 79% večja kot pri suhem. Debel človek prej zboli za sladkorno boleznijo, zviša se mu hitreje krvni pritisk, nevarnejši so mu kirurški posegi, bolj dovzeten je za razna vnetja ali boleznj srca in ledvic.

Sedaj ko zdravniki poznajo vzroke debelosti, jih znajo tudi nadzorovati. Na nesrečo pa hoče večina ljudi, ki so se odločili za shujšanje, to hitro doseči. Nesmiselne diete pa so zelo nevarne in neučinkovite. Vsekakor je dovolj, če izgubiš letno 5 kg brez zdravniške pomoči. Če ste pili dnevno dva kozarca polnomastnega mleka, izpijte zdaj 1 kozarec posnetega mleka in boste v enem letu zmanjšali težo za

Kdor hoče pridelok na ta način povečati, naj to izvrši takoj ob trgatvi. Če bo pridelok samo podvojil in pri tem pravilno ravnal, bo lahko dobil tako vino, da bo marsikoga zapeljalo in bo mislil, da pije pristno vino.

Kdor hoče imeti dober »petijot«, kot imenujemo z vodo in sladkorjem pomnožena ali pripravljena vina, mora dodati ustrezno količino sladkorja. Če hočemo imeti vino z 10 stop. alkohola, moramo raztopiti v 100 litrih dodane vode po 17 kg sladkorja. Po ieg sladkorja, ki daje moč, moramo dodati še druge snovi, ki zboljšajo oziroma zaožrožijo okus, in sicer: v 100 litrih vode raztopino še po 150 gramov vinskega kamna ali vinske kisline (acido tartarico) in 10 gramov čreslovine ali tanina (acido tannico). Raztopimo tudi po 20 gramov amonijevega fosfata (fosfato ammonico), ki pa ne vpliva mnogo na okus, pač pa nudi hrano kiselnim kvasnicam. Potrebne bi bile — a ni nujno — tudi selekcionirane kvasnice.

Tako pripravljeno raztopino vode, sladkorja, vinske kisline in drugih snovi zlijemo na komaj zmaščeno ali zmleto grozdje, torej na mošt s tropinami vred. Vso brozgo dobro premešamo in pustimo vreti. Če je toplota pravilna, to je, če ima brozga nad 15° C toplote, se bo kmalu pričelo kipeenje, ki naj traja tri dni. Šele potem tropine otisnemo na stiskalnici in mošt nalijemo v sode, kjer bo nadaljeval s tihim kipeenjem. Če bi bilo vreme premrzlo in bi na mrzel mošt na tropinah še zlili mrzlo vodo, bi se kipeenje težko začelo. Zato moramo paziti na toploto. Najprej izmerimo toploto mošta na tropinah: če ta kaže manj kot 18° C, segrejemo raztopino vode in sladkorja na kakih 25° C in šele potem jo zlijemo vrh mošta in dobro premešamo. Vsa brozga bo najbolje kipela, če bo znašala toplota med 20 in 23° C. Večja toplota je kvarna, ker nastopi lahko manitno ali grenkobno - sladko kipeenje, ki je kvarno. Toplomer je potreben.

4 kg. Če pa ste zmerni, vam ne bo treba črtati nobene hrane z jedilnika. Toda bodite previdni, zvečer ne pojedite koščka peciva več, ker ste zjutraj pojedli le en kos kruha namesto dveh.

Kakšna naj bo teža normalno razvitega človeka? Oglejmo si jo:

PRAVILNA TEŽA NORMALNEGA ČLOVEKA V KG

Višina v cm	Leta					
	20-24	25-30	31-40	41-50	51-60	61-70
Ženska						
145	49	51	51	50	49	48
150	51	53	53	52	51	49
155	53	54	54	53	52	51
160	56	58	58	57	56	55
165	59	61	61	60	59	58
170	63	65	65	64	63	61
175	67	68	68	67	66	63
180	70	73	73	72	70	69
Moški						
150	51	53	54	53	52	50
155	53	55	56	55	54	52
160	57	58	59	58	57	55
165	60	61	62	61	60	59
170	63	65	66	65	64	62
175	67	68	70	69	68	66
180	71	73	75	74	73	71
185	76	79	81	79	78	77
190	79	84	85	84	83	81

Ne cveteja več zame...

I

Sloki mož na rjavcu je prijezdil na prostrano, prazno dvorišče gosposkega posestva. Komaj je krotil spenjeno žival. Začuden je zmajal z glavo, ko je na vrhu stopnišča ugledal postavo zale deklice v jahalnih hlačah.

Dekle je sedelo in gledalo mačico, ki se je v toplu soncu igrala z raztrgano krpo. Truden je bil njen pogled. Od časa do časa je zaprla veke, pa se je spet zdrznila in se vzdramila. Tako slabotna se je čutila Nevina, da ni niti opazila jezdeca.

Gospod Jerko, prijatelj njenega očeta, je nekaj časa gledal dekle in njegov obraz je postajal vedno bolj zamišljen. Šele ko je skočil s konja, je Nevina dvignila glavo in se je skoraj prestrašila. Kmalu pa je rahel nasmešek spreletel njen nežni obrazek.

»Ah, ti si, stric Jerko,« je hotela vstati in mu stopiti naproti. On pa je že bil pri njej in jo je z ljubeznivo kretnjo zopet porinil na stopnico.

»Kar sedi, Neva, saj kažeš, da ne moreš zaradi trudnosti niti več stati na nogah. Kaj pa je, da čepiš vrhu stopnic in skoraj spiš?«

Nevina je pordela ter si je pogladila kratko pristrizene lase. »To je samo zaradi vročine, stričko.«

»Ne, otrok, malo sonca pač ne škodi tako zelo. Morda nisi spala ponoči?« Dekle je odkimalo. »Z očetom sem morala na lov, že v zgodnjem mraku.«

»Ze zopet!« je vzkliknil gospod Jerko nevoljen. »Pa ste vsaj kaj zadel?«

»Velike, temne oči, ki so se uprle v moža, so bile polne solz.«

»Ne, stric,« se je tiho oglasila. »Z nerodnim strelom sem preplašila srno. Oče je ves jezen name.«

»Ga bom že jaz potolažil, Neva. Prišel sem, da vaju povabim na lov k nam. Streljati pa ti ne bo treba, boš raje pomagala teti v kuhinji.«

»Očetu zopet ne bo prav. On želi, da se izurim v streljanju.«

»Je to tako potrebno mladi deklici?« je zagodrnjal stric. »Kje pa je oče in čemu sediš tukaj? Raje bi se šla odpočit za pol urice.«

»Oče bo kmalu prišel. On hoče, da grem z njim na ježo in da se pripravim na jahalne tekme. Vem pa že naprej, da ga bom popolnoma polomila.«

»Si hočeš vrat polomiti?«

»To pa ne pride prav nič v poštev,« se je nenadoma nekdo oglašil za hrbtom. Jerko se je obrnil. Za njim je stala stroga postava gospodarja Vrhovskega.

»Poglej si dekliča, Friderik,« je nagovoril Jerko prišleca. »Saj ne more niti na nogah stati; če jo spraviš na konja, si bo zlomila vrat.«

»Prav te besede so potrebne tej strahopetki! Njena mati je lahko vso noč preplešala, drugo jutro je pa jezдила ko sam vrag. No, Nevina, nikar se ne drži tako kavalav!«

»Odloži svoj pojezd in pusti jo, da se odpočije,« se je oglašil stric. »Marsikaj bi se rad s teboj pogovoril, Friderik. No, Neva, kar pojdi!«

Obotavlja se je deklica odšla. Stric Jerko je gledal s prisrčnim pogledom za njo, oče pa precej temačno.

»Iz deklice ne moreš narediti fanta, Friderik. Je preveč nežna.«

»S strogostjo jo bom že utrdil,« je nekam ostro odgovoril oče. »Stopiva v hišo. Kaj pa mi imaš povedati?«

Jerko je sledil gospodarju. Vezalo ju je dolgo prijateljstvo, zlasti odkar je Frideriku umrla žena, vročekrvna Anka. Po njeni smrti je rastla Nevina kot roža v trnju. Od nikogar ni imela niti iskric ljubezni. Kolikokrat sta se Jerko in njegova žena Jasna zavzemala za zapuščenko. Marsikatero trdo-

to v njenem mladem življenju sta ji že omilila.

»Prišel sem, da vaju povabim na lov,« je začel stric Jerko in se je na široko usedel, trdno odločen, da bo tovariša tako dolgo zadržal v razgovoru, da se bo deklica lahko odpočila. »Zagotavljam ti, da boš zadel srno na mojem lovišču.« (Dalje)

Nesreča Avstralije

Avstralija pozna že od nekaj dvoje živih bičev, ki hudo prizadevajo njeno gospodarstvo, to so kenguriji in podivjani kunci. V novejšem času se je pridružil še emu. Beseda »ema« pomeni v portugalsčini vrana, toda emu je velika vrana. Za nojem je največji ptič, ki hodi po zemlji. Odraščen samec tehta pol stota in ima dolge, kot železni drogovci odporne krake. Po svoji postavi je podoben noju. V avgustu zleže samica osem do devet jajc. Samec jo pa kmalu spodi iz gnezda ter sam zvali mlade emuje, ki so progasti kot zebre.

Zdaj pa pride najlepše. Stari emuji peljejo ves svoj zarod na pašo na žitna polja, ki zdaj v Avstraliji lepo zorijo. Emuji vse povalijo in pomandrajajo, tako da imajo farmerji milijonske škode. Nič ne pomagajo žične ograje ali široki jarki. Jate emujev se valijo po žetvi. Zato so jim farmerji napovedali boj na življenje in smrt. Obstreljujejo jih z letal, letajo za njimi v avtih in jih pobijajo s krepeljci, celo otroke so mobilizirali, da jih love na kolesih.

Ko še ni stopil beli človek na avstralska tla, so domačini sami skrbeli, da se emu ni preveč razplodil. Avstralski črnci so uživali njegovo meso, uporabljali maščobo in se kitili z njegovim perjem. Danes pa preskrbujejo belci tudi domačine s konzervami, da jim emujevo meso ni več potrebno. Bela civilizacija je torej sama povzročila, da se je emu razpasel in da ga je treba pobijati z vsemi sredstvi.

Izstreljanje je pa že doseglo tako stopnjo, da se biologi boje, da bo v desetih letih ta vrsta značilne avstralske živali popolnoma izginila. Začeli so že postavljati posebne okraje, kjer bodo emuja ohranili, drugod ga bodo pa popolnoma iztrebili.

»Čisto možno je, da bomo našli pri povratku precej drugačne ljudi, kot smo mi, ne samo psihološko, ampak tudi biološko,« je dejal nekoč v nekem takem razgovoru prof. Magnussen.

»Kakšni pa bodo po vašem mnenju?« je nekdo vprašal.

»To je težko reči. Lahko, da bodo večji in močnejši od nas, in morda tudi umsko bolj razviti, ker bosta tudi medicina in higiena v deset tisoč letih silno napredovali. Ljudje se bodo lahko hranili bolj zdravo, zato nas bodo morda fizično in umsko daleč prekašali.«

»Zakaj pravite: morda?« je nekdo vprašal.

»Ker ni popolnoma gotovo, da bo res tako,« je rekel profesor. »Razvoj gre lahko tudi v drugačno smer.«

»Mislite v degeneracijo, profesor?«

»Točno. In to je prav tako verjetno kot ono drugo. Morda celo še bolj.«

»Kako to mislite?«

»To lahko sklepamo po razvoju, ki smo mu bili še sami priče.«

»Hočete reči, da gre današnji razvoj že v degeneracijo?«

Profesorju je zdrknil čez ustnice bežen, ironičen nasmešek.

»Dragi prijatelji, besedico današnji, pa tudi danes in zdaj boste morali začeti uporabljati malo bolj previdno, ko boste go-

Povzatek iz vesolja

E. Z.

25.

vorili o dogajanju na Zemlji. Bilžamo se namreč hitrosti svetlobe in prav kmalu bo tisto, na kar mislite vi kot na sedanost, že daljna preteklost — daljna z merilom človeške zgodovine. V to se seveda ne bo lahko živeti, nikomur med nami, a tako je. Predstavljajte si pač, da morate poriniti svojo uro za tisoče let naprej.«

Nihče ni odgovoril. Vsem je šlo nekaj ledenega preko srca. Čutili so, da so na pragu, čez katerega bodo morali stopiti, a onkraj njega jih čaka neznanost... Vsi so to vnaprej vedeli in je živelo v njihovi zavesti kot aksiom, a zdaj, ko so se znašli pred tem, so se vendar zdrznili.

Profesor Magnussen pa ni spremenil glasu. Vedel je, da bo kljub vsej duševni pripravljenosti prehod iz normalnega časa v vesoljski relativni čas vendarle povzročil v vseh močan duševni pretres. In pred tem so se mogli braniti samo s tem, da so ostali čim bolj hladnokrvni in naravni.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Velika premoč Van Looya, Maspesa in Altiga

V nedeljo so se v Švici končale kolesarske dirke za svetovno prvenstvo. Največ zanimanja je seveda bilo za dirko poklicnih kolesarjev. Do sedaj so največ zmag dosegli belgijski kolesarji, in sicer kar 13 (Van Stenberg je bil trikrat svetovni prvak), sledijo Italijani (6), Francozi (4) in Švicarji (2). Nizozemci in Nemci pa so zmagali samo po enkrat. Tudi letos so bili glavni favoriti Belgijci, čeprav so Francozi precej upali na Poulidorja. Dirka (proga je bila dolga 285 km) je bila zelo zanimiva, in to po zaslugi Italijanov ter Belgijca Van Looya, ki ni imel posebnih težav, da je nadzoroval vožnjo nasprotnikov. Italijan Nencini in Francoz Poulidor sta zaman poskušala presenetiti Belgijca, ki se je za to dirko vestno pripravil. Van Looy pa je vse napade osebno odbil in tako z izredno lahkoto tudi letos osvojil naslov svetovnega prvaka. Drugi je bil Italijan Defilippis, tretji pa Francoz Poulidor.

V cestni dirki nepoklicnih kolesarjev so za glavne favorite štelj Italijane, in sicer De Rossa in Zancanara, Nemca Schura in Francoza Jourdena. Glavno besedo pa so povsem nepričakovano imeli Francozi, oziroma trojica Jourden, Belena in Gestrand. Zaman so se Nizozemci in Belgijci skušali upreti; Francozi so bili premočni in zato se je boj za prvo mesto odvijal le med njimi. Zmagal je mladi

Evropsko prvenstvo v veslanju

V Pragi je letos bilo evropsko prvenstvo v veslanju. Glavni favoriti tega tekmovanja so bili Rusi in Nemci, ki so osvojili največ naslovov tako na prejšnjem evropskem prvenstvu (1959 v Maconu, Francija) kot na olimpijskih igrah lani v Rimu. Letos pa so največ uspehov dosegli Sovjeti, ki so zmagali kar v treh disciplinah. Po dve zmagi so izbojevali Nemci in Italijani, kar je bilo presenečenje letošnjega tekmovanja. Lestvica letošnjega prvenstva je naslednja (v oklepaju zmagi): 1. SZ 21 (3), 2. Nemčija 14 (2), 3. Italija 11 (2), 4. Češkoslovaška 5 in 5. Romunija, Finska in Velika Britanija 3 točke. V Maconu (1959) je bila lestvica sledeča: 1. Nemčija 26 (4), 2. SZ 14 (2), 3. Češkoslovaška 7, 4. Svica 5 (1) in 5. Nizozemska 4; v Rimu (1960) pa naslednja: 1. Nemčija 18 (3), 2. SZ 17 (2), 3. Češkoslovaška (1) in ZDA (1) 6 ter 5. Italija 4. Najboljši veslač je bil Rus Ivanov, ki je zmagal v singlu.

• Rus Novikov je v Moskvi četrtič osvojil naslov svetovnega prvaka v modernem peterboju. SZ pa je zmagala v tekmovanju držav.

• Prejšnjo nedeljo se je zaključil znani mladinski nogometni turnir, ki se vsaki dve leti prireja v mestu Sanremo. Zmagala je ekipa Juventus, ki je v finalu porazila italijanske mladinske prvake moštva Roma s tesnim izidom 2:1. Tretja je bila ekipa Spartak iz Moskve. Do sedaj so zmagale na tem pomembnem tekmovanju naslednje ekipe: Inter (1948, 1950, 1953, 1954 in 1956), Barcellona (1951 in 1959), Pro Vercelli (1947), First Vienna (194), Atalanta (1952), Fiorentina (1955) in Roma (1957).

• Končale so se tudi teniške tekme za ameriško čeno Davisovega pokala. V finalnem srečanju je moštvo ZDA (Mc Kinley in Barten) z velikim naporom premagalo ekipo Mehike (Osuna in Llamas). ZDA se bodo srečale z Indijo; zmagovalca tega dvoboja pa se bo spoprijel z Italijo, ki je zmagala v evropski coni.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

LESTVICA DRŽAV

	HP	HA	JP	ZA	MP	MA	CP	CA	=	Skupno
1. Italija	5	8	1	—	—	—	3	—	=	17 (2-2-1)
2. Francija	3	—	—	1	—	—	1	9	=	14 (1-2-3)
3. Nizozemska	—	—	—	8	—	5	—	—	=	13 (2-1-0)
4. Zah. Nemčija	—	—	5	—	5	—	—	—	=	10 (2-0-0)
5. Belgija	1	—	—	—	3	—	5	—	=	9 (1-1-1)
6. Svica	—	—	3	—	1	—	—	—	=	4 (0-1-1)
6. Vzh. Nemčija	—	—	—	—	—	4	—	—	=	4 (0-1-1)
8. Avstralija	—	1	—	—	—	—	—	—	=	1 (0-0-1)

Berilo: HP-hitrost poklicnih kolesarjev, HA-hitrostna vožnja amatirjev, Z-zasledovalna vožnja, M-vožnja za motorji in C-cestna dirka (v oklepaju so osvojene kolajne: zlate, srebrne in bronaste)

Anquetilov miljenec Jean Jourden, ki je pustil za seboj (22") ostala dva sorojaka. Četrti je bil Italijan De Rosso. Francozi so s to zmago četrtič osvojili cestno prvenstvo nepoklicnih kolesarjev. Do sedaj so največ zmag dosegli Italijani (12), Belgijci (4), Švicarji, Nizozemci in Zah. Nemci (3).

Tudi dirkališčne tekme so bile zanimive.

V hitrostni vožnji poklicnih kolesarjev je bil glavni favorit Italijan Maspes (svetovni prvak leta 1955, 1956, 1959 in 1960), čeprav sta bila Francoz Rousseau in Švicar Plattner nevarna sotekmeca. Kot so strokovnjaki predvidevali, je Italijan potrdil svojo premoč in osvojil še eno mavrično majico. Maspes upa, da bo prekosil Belgijca Scherensa, ki je bil kar sedemkrat svetovni prvak.

V hitrostni vožnji nepoklicnih dirkačev so Italijani dosegli pomemben uspeh, ker sta se Bianchetto in Beghetto uvrstila na prvi dve mesti. Tretji je bil Baensch (Avstralija). Italijani so s to zmago potrdili svojo premoč v tej disciplini, ki traja že dolgo let (v 11 letih kar 8 svetovnih prvenstev).

Medtem ko so bili Italijani uspešni v hitrostni vožnji, so dosegli velik neuspeh v zasledovalni vožnji tako med poklicnimi kot med nepoklicnimi kolesarji.

Med poklicnimi kolesarji je zopet zmagal Nemeec Altig, ki je v finalu premagal Švicarja Treppa, med nepoklicnimi pa so presenetili Nizozemci, ki so se uvrstili na prvi dve mesti: 1. Nijman in 2. Oudkerk. Tretji je bil lanski svetovni prvak Francoz Delattre.

V vožnji za motorji pa sta zmagala Nemeec Marsell in Nizozemec Van der Meulen.

Nogometne tekme za v Čile

Izločilne nogometne tekme za svetovno prvenstvo, ki bo prihodnje leto v Čilu, se odvijajo po že vnaprej določenem vrstnem redu. Od 16 udeležencev finalnega dela tekmovanja so že znana štiri moštva, ki so vsa iz Južne Amerike, in sicer Čile, svetovni prvak Brazilija, Argentina in Kolumbija. Južna Amerika pa bo imela še dva predstavnika. Katera? V XII. skupini bo odločil zmagovalca boj med Urugvajem in Bolivijo, v XIV. skupini pa boj med Paragvajem in Mehiko.

Da zvemo za vseh 16 udeležencev, moramo čakati še na izide tretjine tekem. Kljub temu pa lahko že danes navedemo nekatere države, ki bodo gotovo prisotne v Čileju. Te so Madžarska, Anglija, Italija, Španija, Nemčija in Jugoslavija.

V I. skupini vodijo Švedi s 4 točkami pred Švico in Belgijo. V tej skupini bo zmagovalca odločilo srečanje med Švico in Švedsko, ki bo v Švici 29. oktobra. V prvi tekmi so zmagali severnjaki z izidom 4:0.

V II. skupini je položaj bolj zapleten. Francija vodi s 4 točkami pred Bolgarijo (2) in Finsko 0. Izidi tekem so zelo tesni in o prvem mestu bo prav gotovo odločila tekma Bolgarija - Francija.

V III. skupini si je Nemčija s 6 točkami pred Grčijo (2) in Severno Irsko že zagotovila vstop v finale. Prav tako tudi Madžarska v IV. skupini, saj ima 4 točke pred Vzh. Nemčijo (1) in Nizozemsko (1). Poleg tega bo Madžarska igrala odločilno srečanje na domačem igrišču.

V V. skupini ima Sovjetska zveza precej težav s Turki, a Norveška je izven konkurence, ker je doma premagala Turke komaj z 1:0. Sovjeti morajo

Nekaj za smeh

GASILSKI IZPIT

»Ce bi v Narodni galeriji slik gorelo, kateri dve sliki bi najprej rešili?

»Tisti dve, ki sta prvi poleg vrat!«

MED ZALJUBLJENCI

»Ti ne moreš živeti brez mene, jaz ne morem živeti brez tebe. Kakšna sreča, da sva se spoznala, sicer bi umrla oba!«

IZKUSNJE

»Lojze, ti si izkušen zakonec, povej mi po pravi, kaj je zakon?«

»Zakon, veš, so sanje vsakega svobodnega človeka.«

»In kaj je potem svoboda?«

»Sanje vsakega zakonca!«

BOTROVSTVO

Gostilničar: »Zakaj mi pa vedno pravite boter?«
Gost: »I zato, ker zmeraj krstite vino!«

PASJA VROČINA

»Neverjetno, kakšna vročina je pritisnila. Prav tako kot leta 1950.«

»Eh kaj, takrat ni bilo nič posebnega! Spomnim se, da je bila 1922. leta taka vročina, da so drevesa tekala za psi s prošnjo, naj jih zalijejo!«

BOGINJA MODROSTI

Nečak je prišel na obisk k teti in opazil v njeni sobi kipec neke žene. Teta, ali ta kipec kaže tebe, ko si bila mlada?«

»Ne, dragec, to je boginja Minerva.«

»Ali je bila poročena, kakor ti?«

»Poročena? Nikakor ne. Veš, to je bila boginja modrosti.«

PRIJATELJ V NESREČI

»Upam, da me boš kdaj obiskal tudi po moji poroki?«

»Seveda. Nisem eden izmed tistih, ki zapustijo svoje prijatelje v nesreči.«

PRAKTIČNO IN VSAKDANJE

»Mi posodiš pet tisoč lir?«

»Zal mi je, toda nimam denarja s seboj.«

»Kaj pa doma?«

»Vsi so zdravi, hvala!«

PIJANEC

»Pred poldnem nikoli ne pijem, toda nekje na svetu je zdaj prav gotovo poldan...«

73. Kazan je dvakrat obkrožil krdelo, potem pa je legel v sneg, da si odpoeije od boja. Takrat je zagledal, da se mu počasi bliža mlada, vitka volkulja. Gledala ga je in vohala njegove rane. Nežno je zacvivila. Bila je krasna mlada žival. V mesečini se je njena voljna dlaka svilenno lesketala. Legla je k njemu in mu položila glavo na hrbet.

74. V Kazanu je vstajal ponos. Vedel je, da bodo odslej volkovi v krdelu poslušali njegov glas, poziv zmagovalca! Pa še neko drugo čustvo se je prebudilo v njem, ko je gledal mlado volkuljo. Dvignil se je in odšel proti goščavi, da bi se na samem odpočil. Ko pa se je enkrat ozrl k volkovom, je videl, da mu mlada volkulja sledi.

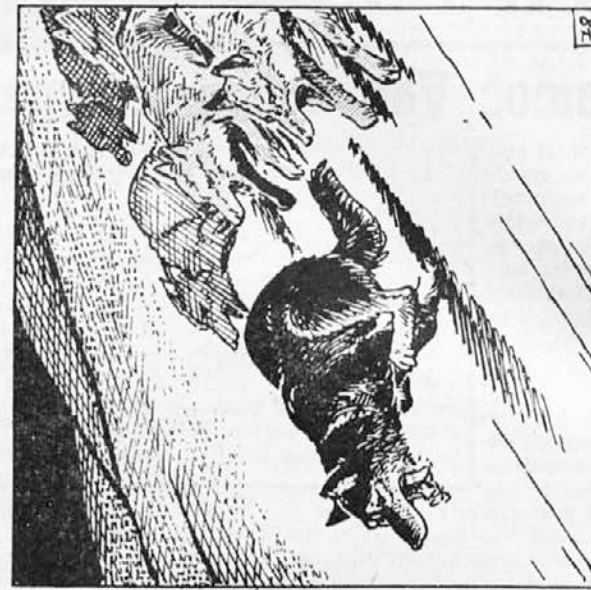
75. Počakal je, da ga je dohitela. Nežno se mu je približala in Kazan je vzdrhtel ob pogledu njenih vdanih oči. Približala se mu je in začela lizati njegove globoke rane. Kazan se je kljub bolečinam ponosno vzravnal. Ni bil več sam! Bil je zmagovallec in novi vodnik, našel je družico, našel je Sivo! Ponosno jo je odvedel v gozd.

76. Tisto noč sta Kazan in Siva našla prenciče v gosti goščavi smrek in balzamovec na mehki progi suhih smrekovih igel. Siva se je stisnila k njemu in mu znova lizala rane. Začelo je snežiti, toda v njuno zavetje snežinke niso našle poti. Na slednji dan sta skupaj tekala po zasneženi planjavi. Zvečer pa sta skupaj lovila ob jezuru.

77. V naslednjih dneh sta se Kazan in Siva še bolj zblížala. Kazanu je nova družica vedno bolj ugajala. Imel jo je rad, tako rad, kakor samo še eno bitje na svetu. Izabelo, svojo gospodarico. Večkrat se je ob Sivinem ljubkovanju spomnil njenega božanja in Siva ni vedela, zakaj je v takih trenutkih dvigal glavo in žalostno cvlil.

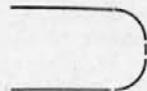

78. Včasih je s svojo novo družico odšel nazaj proti grebenom, čez katere je bil pribežal od ljudi. Toda Sivi ni mogel dopovedati, da bi se rad vrnil in tako je ostal pri njej. Večkrat je sklical krdelo volkov, ki so ga sedaj poslušali kot vodnika in ga povedel na lov. Z divjimi nočnimi pohodi je preganjal domotožje, ki je vstajalo v njem.

Za
naše
najmlajše

13

PO
POVESTI
**J. OLIVERA
CURWOODA**
RIŠE:
M. MUSTER